

A szellemitulajdon-védelmi információs tevékenység és a PATLIB központok

Az értéknövelt információszolgáltatást nyújtó információbrókeri tevékenység egyik kevésbé ismert területe a *szellemitulajdon-védelem*, ezen belül is főként az *iparjogvédelem*.

A piaci versenyképesség megőrzésének és fokozásának egyik leghatékonyabb eszköze az innováció, amelynek eredményeként folyamatosan új termékekkel, szolgáltatásokkal elégitjük ki a fogyasztók igényeit. Felismerve az innovációnak a fenntartható gazdasági növekedés megalapozásában játszott szerepét, az Európai Unió komoly hangsúlyt fektet az innovációs kedv és képesség fokozására. Komoly cél fogalmazódik meg, hogy 2010-re innovációs szempontból az unió legyen a világ legaktívabb régiója. Emellett megvalósítása érdekében született meg az úgynevezett 3%-os irányelv, amely kimondja, hogy az évtized végére a tagállamok GDP-jének 3%-a fordítódik a kutatás-fejlesztés támogatására és az innovációra. Napjaink Magyarországon a GDP 1%-át sem éri el az e célra fordított összeg. Az EU irányelvei hosszú távú programnak tekintik a K+F és az innovációs tevékenységet. Aki az innovációs folyamatba – és ennek egyik fejezetébe, a szellemitulajdon-védelmi információszolgáltatási tevékenységbe – a fejlődési szakasz elején csatlakozik, hosszú távon is profitálhat belőle.

A felgyorsult technikai fejlődés felértékelte az innovációt, de ezzel együtt jár az is, hogy az újdonságok egyre gyorsabban avulnak el. Ha pedig rövidebb idő áll rendelkezésre az új termékből a megérdemelt haszon „lefölözésére”, akkor jobban, ügyesebben, szervezettebben kell sáfárkodni vele. Nem elég a fejlesztés lezárulása után gondolnunk a hasznosítás lehetőségére, hanem az egész fejlesztési folyamatot a hasznosítás szolgálatába kell állítanunk, „hasznosítástudatos” innovációt kell folytatnunk.

Az innovációs lánc egyik kitüntetett eleme a fejlesztés eredményeként létrejövő gazdasági haszon learatásának a lehetősége, amelyet a hasznosításra vonatkozó jogok megszerzésével lehet biztosítani. Ennek révén van lehetőség arra, hogy a termékfejlesztésre fordított jelentős anyagi, emberi és időráfordítások megtérüljenek, majd ezután hasznot hozzanak a fejlesztők számára. A műszaki fejlesztések hasznosítási lehetőségére a szellemi-

tulajdon-védelem nyújt lehetőséget. A fejlesztő az iparjogvédelmi oltalmon keresztül biztosíthatja az általa kitalált, kifejlesztett találmány hasznosítási monopóliumát.

A megszerzett oltalom komoly üzleti értékű jog, amelynek birtokában a fejlesztő kizárólagos hasznosítási lehetőséghez jut. Ha akar (és tud), ezzel a joggal önmaga is élhet a gyártás és a termék piacra vitele révén, de kiváltságát megoszthatja másokkal, vagy akár áruba is bocsáthatja. Az iparjogvédelmi oldalon másik fontos célja, hogy a piac szereplői tisztában legyenek azzal, mely termékek, megoldások védettek, ugyanis mások szellemi tulajdoni monopóliumának megsértése törvénybe ütköző, büntetendő cselekmény. Ebből adódóan a szellemitulajdon-védelemre vonatkozó információk üzleti értékkel bírnak, és jelentősen befolyásolhatják egy-egy vállalat vagy vállalkozás üzletmenetét.

Az európai szellemitulajdon-védelmi hálózat

Az iparjogvédelmi információk terjesztésére, hasznosítására alapította az Európai Szabadalmi Hivatal és az Európai Szabadalmi Egyezményhez (ESZE) csatlakozott tagállamok közössége a hálózatba szerveződő *PATLIB központokat (PATent LIBrary = Szabadalmi Könyvtár)*. 2005 elején az ESZE tagállamaiban 301 szolgáltatóhely üzemelt. Magyarország 2003 óta tagja az Európai Szabadalmi Egyezménynek. A tagságból adódó feladatként fogalmazódik meg számunkra, hogy Magyarországon is szervezzük meg a PATLIB központok hálózatát.

Számos európai országban (Ausztria, Belgium, Lengyelország, Németország, Olaszország, Románia, Spanyolország, Szlovénia, Törökország) a PATLIB hálózat alappillérei a felsőoktatási intézmények központi könyvtárai. Ennek a tapasztalatnak a birtokában mi is a felsőoktatási intézmények között keressük az együttműködésre kész partnereket.

A *Magyar Szabadalmi Hivatal* egyik fontos feladata a Magyarországon működő iparjogvédelmi tájékoztatói rendszer fejlesztése, amelynek egyik álló-

mása a PATLIB hálózat kiépítése az egyetemi tudáscentrumokban. A PATLIB központok célja a hallgatók – a jövő tervezői, fejlesztői, döntéshozói –, az oktatók, kutatók, a műszaki, természettudományi, agrár- és közgazdász szakemberek iparjogvédelmi tájékozottságának szélesítése, iparjogvédelmi információkkal való ellátása.

A PATLIB központok feladata továbbá az ismeretek szétsugárzása azoknak az innovatív tevékenységet folytató kis- és középvállalkozóknak, illetve feltalálóknak, akik érdekeltek a termékük, árujelzőjük, illetve egyéb szellemi termékük védelmében. Ezt a tevékenységet a hagyományos könyvtári szereptől eltérően kezdeményező, kapcsolatteremtő módon kell végezni, fel kell kutatni a potenciális felhasználókat, akiknek fel kell kelteni érdeklődésüket e sajátos üzleti információk iránt. Az egyetemi tudáscsúszpontok könyvtárainak ehhez megfelelő tapasztalattal és infrastruktúrával, szakirodalmi bázissal kell rendelkezniük, amelyek birtokában széles körű információs szolgáltatásokat tudnak nyújtani.

Az MSZH és a Miskolci Egyetem korábbi együttműködésére és az egyetem tevékenységére alapozva az első hazai regionális PATLIB központ a *Miskolci Egyetemi Könyvtárban* jött létre. A hivatal és az egyetem közös munkájának eredményeként a könyvtár olvasótermében alakították ki az iparjogvédelmi információs központot. Az MSZH segítséget nyújtott a kutatáshoz szükséges számítógépes munkaállomások üzembe helyezésében, letéti állományként rendelkezésre bocsátotta a legfontosabb szakmai kézikönyveket, néhány ipar-, technika- és tudománytörténeti dokumentumot, hazai és külföldi iparjogvédelmi adattárakat, és az interneten keresztül hozzáférést biztosít számos iparjogvédelmi adatbázishoz.

A Miskolci Egyetemen létrejött PATLIB központ a szellemi tulajdon-védelem teljes körére vonatkozó ügyfélszolgálatot és tájékoztató szolgáltatásokat kínál az északkelet-magyarországi régió számára, kiszolgálja az érdeklődők szellemi jogvédelemmel kapcsolatos információs igényeit, fejleszti az iparjogvédelmi kultúrát mind a hallgatók, mind a vállalkozók körében.

A Magyar Szabadalmi Hivatal biztosította a könyvtár – a PATLIB központ szolgáltatásait ellátó – két munkatársa részére a középfokú iparjogvédelmi szakképzés megszerzését, és évente négy alkalommal gondoskodik a szolgáltatók továbbképzé-

séről, hogy naprakész információkkal rendelkezzenek a nemzeti jogszabályok módosításairól, az új kutatási lehetőségekről, és a nemzetközi együttműködések bővítéséről, változásairól.

Mindezen túlmenően a PATLIB központ előnyeit kihasználva a Miskolci Egyetem más nemzetközi kezdeményezéseknek is kedvezményezettje lehet. Csatlakozott például a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) védnökölte, az egyetemeket összefogó nemzetközi szellemi tulajdon-védelmi információs hálózathoz (University Initiative).

A PATLIB központok előnyei

Milyen feltételeknek kell megfelelnie egy felsőoktatási könyvtárnak, hogy a PATLIB központ címre pályázhasson? Az infrastrukturális elvárások mellett biztosítani kell a speciális szakirodalom helyben használatát, egyes gyűjteményrészek kölcsönzését, az adatbázisokban történő támogatott, illetve önálló kutatásokat. Mivel a szellemi tulajdon-védelmi tanácsadás, kutatás gyakran bizalmas jellegű, ezért kutatószoba kialakítása is nélkülözhetetlen.

Milyen előnyöket kínál a PATLIB státus egy egyetemi könyvtárnak, illetve miért előnyös egy felsőoktatási intézménynek, ha könyvtárában PATLIB központ üzemel? A teljesség igénye nélkül néhány érv:

- élvezheti a nemzetközi hálózati tagság előnyeit;
- nemzetközi és nemzeti iparjogvédelmi információk, dokumentumok letéteményesévé válik;
- munkatársai új, kurrens ismeretekhez jutnak a speciális tanfolyam és a rendszeres továbbképzés keretében;
- nemzetközi eseményeken képviseltetheti az intézményt;
- erősítheti az egyetemi tudáscsúszpont és a vállalkozások innovációs tevékenységét;
- értéknövelt szolgáltatást nyújthat az intézmény és a nagyközönség számára;
- térítéses szolgáltatásokat indíthat.

A Magyar Szabadalmi Hivatal örömmel veszi további felsőoktatási könyvtárak csatlakozási szándékát annak érdekében, hogy hazánkban növekedjék a versenyképesség, és mindannyiunk hasznára erősödjék az ország gazdasága.

Haszonits András
(Magyar Szabadalmi Hivatal)